

möly ütközetbe csak július 5-én becsájkozott, a mikor Jessauloff tartalék-hada megérkezett és Gált ekkor végkép tönkre verte.

Anrep tábornokot küldte Rüdiger a váci csata után Görgey üldözésére Vadkertről. Előrenyomulását azonban 1849 július 18-án Pöltenberg magyar tábornok megakadályozta. A világosi fegyverletétel után őt bizta meg az orosz hadvezetőség azzal, hogy a lefegyverzett magyar sereget átadja az osztrákoknak. Az ő humánus eljárása adott ekkor alkalmat a honvédeknek, hogy ütközben tömegesen megszökjenek. Lehet, hogy ezt utasításra cselekedte, de tény, hogy a lefegyverzett magyar sereg tagjai nagy szeretettel és hálával emlékeztek meg róla mindenkor.

Baggahufud tábornok az orosz sereg előhadát vezette és már 1849 június 23-án megütközött Dessewfy hadosztályával Solymosnál. A kezdetben visszanyomult kozákok, újabb csapatokkal erősödve, Lemesen át a Tarcál jobb partjára nyomták a honvédek. Ez az ütközet tette lehetővé, hogy Paskievics akadálytalanul nyomulhatott előre egész Pestmegyéig.

Beboutoff tábornok annak a lovasdandárnak a parancsnoka volt, a mely az aug. 2-iki csatában a Debrecen városa előtt a jobb szárnyon felállított magyar huszárokat tulerejével visszanyomta.

Berg tábornoknak igen nevezetes szerepe volt az invázió előkészítésében. Mikor 1849. év elején a cár elhatározta, hogy segítséget nyújt Ausztriának, Berget, a ki hadsegédje volt, küldte el Olmützbe, hogy a segítségnyújtás részleteit megállapítsa. Berget ebből a célból 1849 április 20-án fogadta az osztrák császár. Május 1-én Pozsonyban, Welden főhadiszállásán értekezett Cordon és Schwartzberg herceg miniszterekkel s ekkor jött létre a teljes megegyezés. Az invázió alatt Berg, mint diplomáciai ügynök állandóan Haynau főhadiszállásán tartózkodott ennek nem csekély bosszuságára. A mint Haynau később panaszkolta, folyton az ő futárjait foglalkoztatta sürögnyöivel. Berg különben nem remélte, hogy az orosz beavatkozás oly gyorsan végét vesse a háborúnak. El volt rá készülve, hogy a háború csak a következő esztendőben fog véget érni.

Buturlin tábornokot küldte Rüdiger 1849 aug. 15-én parlamentaireként Damjanichhoz az aradi várba. Az ő rábeszélésére és ígéreteire határozta el a hadi-

tanács a vár átadását, a mely határozathoz a beteg, tehetetlen Damjanich kénytelen-kelletlen hozzájárult. Bár ő inkább le akarta robbantani a várat.

Chrouleff ezredes is a váci csata után Görgeyre küldött üldöző csapat egyik vezetője volt. Július 20-án Lonsocnál vakmerően megadásra szólította fel Görgeyt, de csak időt szerzett volna nyerni a Sass tábornokkal való egyesülésre. Július 25-én Pöltenberg visszaverte. Pár nap mulva történt aztán, hogy a Görgeyhez utban levő Kossuthot Madarasnál majdhogy el nem fogta. Kossuth azonban az orosz előőrsök megpillantásakor még idejében visszafordult.

Cseodajeff tábornok a IV. hadtest parancsnoka volt és június 17-én tört be Sárosmegyébe. Július 3-án megszállta a védetlen Debrecent és 20.520 mérő gabonával és 30.000 ember részére való 21 napi elességgel megsarcolta. A megrémült várost három nap mulva hagyta el és Tokajon s Mezőkövesden át csatlakozott Paskievics seregéhez. Július 24-én Pöltenberget verte meg Görömbölynél. Július 26-án Görgey főseregének szemmel tartására és Paskievics főserege felé való szorítására rendelték ki, de ez a művelet nem sikerült neki.

Dyck tábornok a Lüders tábornagy alatt Erdélybe betört orosz sereg első dandárának volta parancsnoka. Június 20-án sebet kapott, de már 30-án Dobay ezredet visszaverte Kóhalomnál. Augusztus 12-én Szászsebesnél Lüdersnek Stein ezredes elleni csatájában a magyarokat kiszorította állásaikból és ezzel szabad teret biztosított az amúgy is tulerejével rendelkező orosz seregnek, a mely így könnyű győzelmet aratott.

Engelhardt tábornok már a nagy orosz invázió előtt, még február 1-én megszállta Brassót. A Puchner által felbiztatott brassói szász és oláh vezérek kérték erre fel a határon álló Lüders tábornagyot, a ki Engelhardtot küldte be 6000 emberrel. Február 4-én már összeütközött Gál Sándor székelyeivel és azokat visszanyomta. A Bem elől hátráló Kallióny osztrák tábornok azonban március 18-án hiába kérte Feketehalomnál, hogy támogassa. Engelhardt nem elegendett bele a harcba, hanem a tömösi szeroston át kivonult Oláhországba. Juniusban Lüders második dandárának élén jött be ismét. A törcsvári szerosznál Krasznay őrnagy védőseregét törte át. Július elején Fogaras elfoglalására küldték s ott július

12-én a Möriz ezredes által vezényelt kis őrsereget bekerítvén, azt majdnem egészen elfogta.

Froloff tábornok Rüdiger vezérkari főnöke volt és ő jelölte ki Világos mezéjét a fegyverlerakás helyéül.

Gillenschmidt tábornok az orosz tüzérség főparancsnoka volt. A debreceni csatában tünt fel nagy ügyességgel.

Gortsakoff altábornagy Paskievics tábornoki főnöke volt és 1849 július 25. és 26-án Poroszlónál csatázott Korponay ezredes csapataival.

Grabbe tábornok a II. hadtest 6. gyaloghadosztályának volt a parancsnoka, június 19-én ő szállta meg Rózsahegy városát. Július 28-án Gesztelynél Leiningen megverte. Augusztus 8-án ő égettette fel Losoncot azért, mert augusztus 1-én a városban nyolc átutazó orosz katonát megöltek. Grabbe a várost előbb kiraboltatta és aztán porrá égettette. Október 1-én Komárom alól visszatért Lengyelországba.

Grottenhjem altábornagy a borgói szoroson át tört be Erdélybe, magával hozván vissza a Bem által február havában kivert Urbán osztrák ezredet, seregével. Június 27-én és 28-án nagy vereséget szenvedett. Marosvásárhely elfoglalása után augusztus 15-én megszállta Kolozsvárt.

Gubkin őrnagy az 1849 június 28-án Tokajt megtámadott Kousnetzof tábornok seregében szolgált. Százada karddal a szájában, vezetése alatt átusztta a Tiszát és a meglepett nemzetőröktől a hidat elfoglalta.

Hasdorff altábornagy Lüders hadosztályában a gyalogság parancsnoka volt. Augusztus 25-én Frummer alezredes előtte rakta le a fegyvert.

Iesakov alezredes volt augusztus 20-án az a parlamentaire, a kivel Klapkának beküldték Komáromba Görgeynek azt a levelét, a melyben a vár átadását tanácsolja.

Jessauloff tábornok segített július 2-án Gál Sándor seregét szétverni.

Kaufmann tábornok vezényelte a váci csatában Paskievics előhadait.

Kotlaerof százados volt az első parlamentaire, a kit az oroszok 1849 július hó 20-án Görgeyhez küldtek Rimaszombatra. Görgey nem ment bele az alkudozásba, de elejtett szavaival séjtette Kotlaeroffal, hogy Magyarország szívesen látna egy orosz herceget királyi trónján.

Kousnetzoff tábornok Cseodajeff előhadát vezette és Pöltenberggel csatározott.

Kuprianoff lovassági tábornok a II. hadtest parancsnoka volt s Rüdiger hadtestét ő is támogatta a debreceni csatában. Egy ágyugolyó ebben a csatában megölte.

Labintzoff tábornok Kuprianoff hadtestében a II. hadosztályt vezette és döntő részt vett a turai csatában.

Lipsky ezredes június 20-án a tömösi szorosot védelmező magyarok hátába került s így eldöntötte a hadművelet sorsát.

Lüders Sándor Nikolaevics gróf a júliusban Erdélybe vonult orosz hadak parancsnoka volt és már február hó 1-én beküldte Engelhardt tábornokot Brassóba, de seregével Bem kiverte. Bemmél hadakozott egész magyarországi tartózkodása alatt és az erdélyi hadsereg romjai Beke ezredes alatt augusztus 17-én Dévánál kapituláltak előtte. Nevezetes embere volt hazájának: 1790-ben született és 1864-ben halt meg, mint Lengyelország helytartója.

Moller tábornok Erdélyben csatározott.

Timascheff százados volt Grottenhjem tábornok parlamentaireje Kazinczyhoz. Ő készítette elő a zsbói fegyverletét.

Tolsztoj tábornok Turánál ütközött meg Perczel tábornokkal és ezt megverte.

Usztrukoff tábornokot Bem július 23-án nagy erőfeszítése és tulereje ellenére Hirsánál tönkrevette.

Offenberg tábornok Rüdiger hadtestének lovas-osztály parancsnoka volt. Sass tábornokkal Vácnál Görgey utját állta, de a honvédek tulerejét megtörték.

Sass tábornok a II. hadtest előhadának volt a parancsnoka és július 13-án lépte át Árva megye határát. Július 25-én ott volt seregével a miskolci ütközetben is, a melyben az orosz hadakat a magyarok visszavonulásra kényszerítették.

Skariatin tábornok is ott volt a februári Nagyszebenbe vonult hadseregben, de március 11-én Bem megverte. Ekkor Oláhország felé menekült, és az utána nyomuló Bem a tömösi szoroson át kiverte. Juniában Lüderssel ismét bejött és 1849-ik július 31-iki segesvári csatában, a hol Petőfi is halálát lelte, elesett. Ott temették el és sirját szép emlék őrzi, melyre azonban büszkén tekint fel az orosz inváziót is kihevert, békében fejlődő Magyarország.